Kar veya buzlanma sebebiyle iki namazı birleştirmenin hükmü

[Türkçe — Turkish — تركي]

Muhammed b. Salih el-Useymîn

Terceme: Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2012 - 1433

IslamHouse.com

﴿ حكم الجمع بين صلاتين بسبب الثلج أو الجليد ﴾

« باللغة التركية »

محمد بن صالح العثيمين

ترجمة: محمد شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2012 - 1433

IslamHouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Soru:

Ben, eğitim şartları sebebiyle orada yaşamak amacıyla yeni bir şehire taşındım. Bu şehirde akşam namazını kılmak için bir mescide gitmiştim. Mescidin imamı, akşam namazı ile yatsı namazını birleştirdi. Ben,iki namazın birleştirilmesinin sebeplerini bilmeme rağmen bu konuda genel bir bilgiye sahip değilim. İmama gittim ve iki namazı birleştirme-sinin sebebini sordum.

Bana:

- Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- yağmurlu bir zamanda iki namazı birleştirdi. Dışarıda kar olması sebebiyle iki namazı birleştirdik, dedi.

Buna göre kar yağması halinde iki namazı birleştirmek (cem' etmek) câiz midir?

Namazları birleştirmenin bütün sebepleri nelerdir?

Allah Teâlâ sizi en iyi şekilde mükafatlandırsın.

Cevap:

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti, yağmurlu havada akşam ile yatsı namazlarını birleştirmenin câiz olduğuna delâlet etmiştir.

Nitekim Saîd b.Cubeyr'in -Allah ona rahmet etsin-, İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste İbn-i Abbas şöyle demiştir:

((جَمَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِالْمَدِينَةِ فِي غَيْرِ خَوْفٍ وَلَا مَطَرٍ. قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ: لِمَ فَعَلَ ذَلِكَ؟ قَالَ: كَيْ لَا يُحْرِجَ أُمَّتَهُ.)) [رواه مسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine'de korku veya yağmur yokken, öğle ile ikindi, akşam ile yatsı namazlarını birleştirerek kıldı.

(Saîd b. Cubeyr):

İbn-i Abbas'a dedim ki:

- Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bununla ne yapmak istedi?

İbn-i Abbas dedi ki:

- **Ümmetine zorluk vermemek** (kolaylık vermek) **istedi."**[1]

Yağmura kıyas edilerek kar yağdığı zaman namazları birleştirmek de câizdir.

"Keşşâfu'l-Kinâ'" kitabının yazarı bu konuda şöyle demiştir:

"Kar veya soğuk sebebiyle -öğle ile ikindi namazları bunun dışındadır-,akşam ile yatsı namazlarını birleştirmek câizdir. Çünkü kar ve soğuk, yağmur hükmündedir. Aynı şekilde buzlanma sebebiyle akşam ile yatsı namazlarını birleştirmek de câizdir. Çünkü buzlanma, şiddetli soğuktandır."

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn -Allah ona rahmet etsin- soğuk sebebiyle namazları birleştirme konusunda şöyle demiştir:

"Soğuk sebebiyle namazları birleştirmek; ancak havanın soğuk olmasının yanında insanlara eziyet veren soğuk rüzgârın esmesiyle veya kar yağmasıyla câiz olur. Çünkü kar yağdığı zaman insanlara zarar

---

[1] Müslim; hadis no: 705

verecek olmasında hiç şüphe yoktur. Bu takdirde namazları birleştirmek câizdir."

Bilmelisin ki namazları birleştirmeyi mübah kılan özürler konusunda en geniş mezhep, İmam Ahmed'in mezhebi olan Hanbelî mezhebidir.Biz burada, faydanın kâmil olması için sana bu özürleri zikredeceğiz:

"Keşşâfu'l-Kinâ'" kitabının yazarı el-Behûtî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"İki namazı birleştirme faslı: Öğle ile ikindi namazlarını birisinin, akşam ile yatsı namazlarını da birisinin vaktinde birleştirmek câizdir. Birleştirilen namazlar bunlardır: Öğle, ikindi, akşam ve yatsı. Birisinin vaktinde ya ilk namaz olur ki buna Cem-i Takdim denir veya ikincisinin vaktinde olur ki buna da Cem-i Tehir denir.

Sekiz durumda namazları birleştirmek câiz olur:

Birinci durum:

Yolcunun, dört rekatlık namazı, iki rekat olarak kılması mübahtır. Ancak yapılan yolculuğun mekruh veya haram bir yolculuk olmaması gerekir.

İkinci durum:

Namazları birleştirmeyi terk etmek zorluk veriyorsa, hastanın namazları birleştirmesi mübahtır. İstihâze olan kadının da namazları birleştirmesi câizdir. İmam Ahmed, hastalığın, yolculuktan daha zor ve çetin olduğunu gerekçe göstererek güneş battıktan sonra hacâmat yaptırmış, daha sonra da akşam ile yatsı namazlarını birleştirmiştir.

Üçüncü durum:

Süt emziren kadının, çok olduğundan dolayı her namaz vaktinde üzerine bulaşan necâseti temizlemesi kendisine zorluk veriyorsa, namazları birleştirmesi câizdir.

Ebu'l-Meâlî bu konuda şöyle demiştir:

"Bu durumdaki kadın, hasta kimse gibidir (onun hükmündedir)."

Dördüncü durum:

Her namaz için su ile tahâretlenemeyen ve abdest alamayan veya teyemmüm alamayan kimsenin namazları birleştirmesi câizdir.Çünkü zorluk sebebiyle yolcu ve hasta için namazların birleştirilmesi mübah kılındığına göre,her namaz için su ile tahâretleneme-yen ve abdest alamayan kimse de yolcu ve hasta hükmündedir.

Beşinci durum:

Gözleri görmeyen (âmâ) ile (zindan gibi) karanlık bir yerde yaşayıp da namaz vakitlerini bilemeyen kimsenin namazları birleştirmesi câizdir.

İmam Ahmed "er-Riâye"de buna işâret etmiştir. "el-İnsâf"ta bu zikretmekle yetinmiştir.

Altıncı durum:

İstihâze olan kadının, idrarını veya mezisini tutamayan kimsenin veyahut da sürekli burnundan kan gelen kimsenin namazları birleştirmesi câizdir.

Nitekim Hamne binti Cahş'ın -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste o, şöyle demişti:

((كُنْتُ أُسْتَحَاضُ حَيْضَةً كَثِيرَةً شَدِيدَةً، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْتَفْتِيهِ، وَأُخْبِرُهُ، فَوَجَدْتُهُ فِي بَيْتِ أُخْتِي زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي أُسْتَحَاضُ حَيْضَةً كَثِيرَةً شَدِيدَةً فَمَا تَأْمُرُنِي فِيهَا قَدْ مَنَعَتْنِي الصِّيَامَ وَالصَّلَاةَ؟ قَالَ: أَنْعَتُ لَكِ الْكُرْسُفَ، فَإِنَّهُ يُذْهِبُ الدَّمَ، قَالَتْ: هُوَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: فَتَلَجَّمِي، قَالَتْ: هُوَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ، قَالَ: فَاتَّخِذِي ثَوْبًا، قَالَتْ: هُوَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ، إِنَّمَا أَثُجُّ ثَجًّا، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَآمُرُكِ بِأَمْرَيْنِ أَيَّهُمَا صَنَعْتِ أَجْزَأَ عَنْكِ، فَإِنْ قَوِيتِ عَلَيْهِمَا فَأَنْتِ أَعْلَمُ، فَقَالَ: إِنَّمَا هِيَ رَكْضَةٌ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَتَحَيَّضِي سِتَّةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ أَيَّامٍ فِي عِلْمِ اللَّهِ، ثُمَّ اغْتَسِلِي، فَإِذَا رَأَيْتِ أَنَّكِ قَدْ طَهُرْتِ وَاسْتَنْقَأْتِ فَصَلِّي أَرْبَعًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَوْ ثَلَاثًا وَعِشْرِينَ لَيْلَةً، وَأَيَّامَهَا وَصُومِي، وَصَلِّي، فَإِنَّ ذَلِكِ يُجْزِئُكِ، وَكَذَلِكِ فَافْعَلِي كَمَا تَحِيضُ النِّسَاءُ، وَكَمَا يَطْهُرْنَ لِمِيقَاتِ حَيْضِهِنَّ وَطُهْرِهِنَّ، فَإِنْ قَوِيتِ عَلَى أَنْ تُؤَخِّرِي الظُّهْرَ وَتُعَجِّلِي الْعَصْرَ، ثُمَّ تَغْتَسِلِينَ حِينَ تَطْهُرِينَ وَتُصَلِّينَ الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعًا، ثُمَّ تُؤَخِّرِينَ الْمَغْرِبَ وَتُعَجِّلِينَ الْعِشَاءَ، ثُمَّ تَغْتَسِلِينَ وَتَجْمَعِينَ بَيْنَ الصَّلَاتَيْنِ فَافْعَلِي، وَتَغْتَسِلِينَ مَعَ الصُّبْحِ وَتُصَلِّينَ، وَكَذَلِكِ فَافْعَلِي وَصُومِي إِنْ قَوِيتِ عَلَى ذَلِكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَهُوَ أَعْجَبُ الْأَمْرَيْنِ إِلَيَّ.))

[رواه أحمد وأبو داود والترمذي وصححه]

"Ben, çok şiddetli bir şekilde âdet oluyordum. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e ne yapmam gerektiğini sormak için geldim.Onu kız

kardeşim (mü'minlerin annesi) Zeynep binti Cahş'ın evinde buldum.

Dedim ki:

- Ey Allah'ın elçisi! Ben çok şiddetli bir şekilde istihâze oluyorum ve kan bir türlü kesilmiyor.Bu durum, beni namazdan ve oruçtan alıkoyuyor. (İstihâze olduğum zaman) bana neyi emredersiniz?

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

- Ben, sana pamuğu tavsiye ederim.Zirâ pamuk kanı giderir (kanın, fercin dışına çıkmasına engel olur veya pamuğu kullanırsan belki kanın gelmesi kesilir), buyurdu.

Ben dedim ki:

-Kan, bundan (pamuk ile kesilemeyecek kadar) daha çoktur.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

- Öyleyse onu bir bezle dizginle (onu fercinin üzerine bir bezle sıkıca bağla)!

Ben dedim ki:

-Kan, bundan (bir bezle sıkıca bağlamakla da kesilemeyecek kadar) daha çoktur.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

- Öyleyse dizgin şeklinde bağladığın bezin altına bir elbise koy!

Ben dedim ki:

-Sanıyorum o da dindirmez! Çünkü kanama şiddetle devam ediyor.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

-Sana iki şey söyleyeceğim, hangisini yaparsan ötekine gerek kalmaz. Eğer bu ikisinden birisini yapmaya gücün yeterse, dilediğini seçebilirsin. Bir kere bu kanama,şeytanın darbelerinden bir darbedir. Allah'ın ilmine göre (sana emredeceğim şey, Allah'ın

hükmüdür) sen kendini altı veya yedi gün hayızlı kabul edersin, (bu altı veya yedi günlük süreden) sonra yıkanırsın.Kendini iyice temizlenmiş gördüğün zaman, (âdetin süresi altı gün ise) yirmi dört ya da (âdetin süresi yedi gün ise) yirmi üç gece gündüzleri ile birlikte namaz kılarsın.Sonra da oruç tutarsın.Bu sana yeter.Kadınların âdet oldukları zaman yaptıklarını sen de yaparsın.Âdet ve temizlenme zamanlarında yaptıklarının aynısını yaparsın. Eğer öğle namazını geciktirip ikindi namazını erken kılmaya gücün yeterse, temizlendiğinde yıkandıktan sonra öğle ile ikindi namazını birlikte kılarsın (birleştirirsin). Sonra akşam namazını geciktirip yatsı namazını erken kılmaya gücün yeterse, temizlendiğinde yıkandıktan sonra iki namazı birlikte kılarsın (birleştirirsin). Sabah olunca da yıkandıktan sonra namazı kılarsın.Aynı şekilde buna gücün yettiği zaman böyle yaparsın ve orucunu tutarsın.

Ardından Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

- İki şeyden en çok hoşuma gideni; iki namazı bir yıkanmayla kılmaktır."[1]

İdrarını tutamama hastalığı (seles-i bevl) olan ve onun gibi olan kimse de bu hükümdedir.

Yedinci ve sekizinci durum:

Canına veya namusuna veyahut da malına bir şey gelmesinden ya da namazlarını birleştirmeyi terk etmesi halinde âilesinin ihtiyaç duyduğu geçiminin zarara uğramasından endişe etmesi gibi, bir işinden veya özründen dolayı Cuma ve cemaat namazını terk etmesi kendisine mübah kılınan kimsenin namazları birleştirmesi câizdir.

Öğle ile ikindi ve akşam ile yatsı namazlarını birleştirmeyi mübah kılan özürler (mazeretler) bunlardır.

Özellikle akşam ile yatsı namazlarını birleştirmeyi mübah kılan başka özürler (mazeretler) de vardır. Bunlar altı tanedir:

---

[1] Ahmed, Ebu Davud ve Tirmizî rivâyet etmiş, Tirmizî; "Hadis, sahihtir" demiştir.

"Elbiseyi veya ayakkabıları veyahut da bedeni ıslatacak kadar yağmur yağması ve bu yağmurla birlikte meşakkat ve zorluk olmasıdır. Çünkü Buhârî'nin rivâyet ettiği hadiste Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- yağmurlu bir gecede akşam ile yatsı namazlarını birleştirmiştir. Ebu Bekir ve Osman da -Allah ikisinden de râzı olsun- böyle yapmışlardır."

Mezhebe göre meşakkat ve zorluk olmadığı için gölge olması veya elbiseyi ıslatmayacak kadar hafif yağmur yağması sebebiyle namazları birleştirmek, câiz değildir.

"Kar veya soğuk sebebiyle -öğle ile ikindi namazları bunun dışındadır-,akşam ile yatsı namazlarını birleştirmek câizdir. Çünkü kar ve soğuk, yağmur hükmündedir. Aynı şekilde buzlanma sebebiyle akşam ile yatsı namazlarını birleştirmek de câizdir. Çünkü buzlanma, şiddetli soğuktandır."

İmam Ahmed -Allah ona rahmet etsin-, el-Meymûnî'nin rivâyetinde şöyle demiştir:

"İbn-i Ömer -Allah ondan ve babasından râzı olsun- soğuk gecede iki namazı (akşam ile yatsı namazını) birleştirirdi."

Birden fazla râvî; "geceleyin", mezhepte, el-Mustev'ab ve el-Kâfî'de "karanlıkla birlikte" şeklindedir.

Kadı İyad -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Soğuk sebebiyle cemaatle namazın terk edilmesi cemaate haber verilmek istenirse, çamur ve bataklık olacağı zaman söylenir.Çünkü soğuk havanın meşakkat ve zorluğu, çamur ve bataklığın meşakkat ve zorluğundan büyük değildir. Buna İbn-i Abbas'ın haberi delâlet etmektedir.

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste o şöyle demiştir:

((جَمَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّىٱللَّهُعَلَيْهِوَسَلَّمَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِالْمَدِينَةِ فِي غَيْرِ خَوْفٍ وَلَا مَطَرٍ.)) [رواه مسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine'de korku veya yağmur yokken,öğle ile ikindi, akşam ile yatsı namazlarını birleştirerek kıldı."[1]

Bu duruma, çamur ve bataklık hali olması, yani hastalık olmaması halinden başkası kıyaslanamaz.

Kadı İyad -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Bu hadisin, özür olmamasına ve nesh edilmemesine yorumlanması daha yerinde olur. Çünkü bu, faydalı bir duruma yorumlanır.Dolayısıyla bu mezaretlerle birlikte namazları birleştirmek, câizdir. Namazı evinde kılan kimse veya yolu üzerindeki mescide giden yolun üzerindeki gölgeliğin altında kılan kimse veyahut da kendisi ile mescit arası birkaç adımlık uzaklıkta olmasına rağmen mescitte kılmayıp mescidin yanında kılan kimsenin, -mescit kendisine az bir mesafede olsa bile-, namazlarını birleştirmesi câizdir. Çünkü namazları birleştirme konusundaki genel ruhsatta (izinde), ister meşakkat ve zorluk olsun veya olmasın hüküm aynıdır. Tıpkı yolculuk gibi...

---

[1] Müslim; hadis no: 705

İki namazı birleştirme ruhsatı, sadece akşam ile yatsı namazlarına âittir.Çünkü delil, sadece bu iki namaz hakkında gelmiştir.Akşam ile yatsı namazlarının meşakkat ve zorluğu, karanlıkta yapılması sebebiyle (öğle ile ikindi namazlarından) daha fazladır.Yolculuk meşakkat ve zorluğu ise, yol almak ve yol arkadaşlarından geri kalma endişesinden dolayıdır."

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn -Allah ona rahmet etsin-, meşakkat ve zorluğu bulunduğu takdirde bu mazeretler (özürler) sebebiyle öğle ile ikindi namazlarını birleştirmenin de câiz olduğunu tercih etmiş ve şöyle demiştir:

"Bu meselede doğru olan görüş; bu mazeretler (özürler) sebebiyle akşam ile yatsı namazlarını birleştirmek câiz olduğu gibi, öğle ile ikindi namazlarını birleştirmek de câizdir. Buradaki illet (sebep), meşakkat ve zorluktur.İster gece olsun, isterse gündüz olsun, meşakkat ve zorluk bulunduğu zaman namazları birleştirmek câizdir."[1]

---

[1] eş-Şerhu'l-Mumti'; c: 4, s: 393

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn -Allah ona rahmet etsin- yine şöyle demiştir:

"Hava çok soğursa ve soğuk hava ile birlikte insanlara eziyet veren soğuk rüzgâr eserse, insanın öğle ile ikindi ve akşam ile yatsı namazlarını birleştirmesi, -Sahih-i Müslim'de İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- sâbit olan şu hadis gereği- câizdir:

((جَمَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ بِالْمَدِينَةِ فِي غَيْرِ خَوْفٍ وَلَا مَطَرٍ. قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ: لِمَ فَعَلَ ذَلِكَ؟ قَالَ: كَيْ لَا يُحْرِجَ أُمَّتَهُ.)) [رواه مسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine'de korku veya yağmur yokken, öğle ile ikindi, akşam ile yatsı namazlarını birleştirerek kıldı.

(Saîd b. Cubeyr):

-İbn-i Abbas'a dedim ki:

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bununla ne yapmak istedi?

İbn-i Abbas dedi ki:

- **Ümmetine zorluk vermemek** (kolaylık vermek) **istedi."**[1]

Bu hadis,namazları birleştirmenin meşrû kılınmasının hikmetinin; müslümanlardan meşakkat ve zorluğu gidermek olduğuna delâlet etmektedir. Meşakkat ve zorluk yoksa namazları birleştirmek, câiz değildir. Soğuğun meşakkat ve zorluğu, ancak soğukla birlikte soğuk rüzgârın esmesiyle olur. Soğuk hava ile birlikte rüzgâr olmazsa (esmezse), insan, soğuktan birden fazla elbise giyinerek korunabilir ve bu soğuk hava da kendisine eziyet vermez.Bunun içindir ki birisi bize:

"Sadece şiddetli soğuktan dolayı namazları birleştirmek câiz midir?"

Diye soracak olursa, ona şöyle deriz:

Hayır, câiz değildir. Ancak soğukla birlikte insanlara eziyet veren soğuk rüzgâr estiği veya kar yağdığı takdirde namazları birleştirmek câizdir. Çünkü kar yağdığı zaman, insana zarar verecek olmasında şüphe yoktur. Bundan dolayı namazları birleştirmek

---

[1] Müslim; hadis no: 705

câizdir.Fakat sadece soğuk olması,namazları birleştirmeyi câiz gören bir mazeret değildir.Her kim, şer'î bir mazereti olmadan namazları birleştirirse, günahkârdır ve önceki vakitle birleştirdiği namazı sahih değildir ve o namazı kılmış sayılmaz.Aksine bu kimsenin namazını iâde etmesi (yeniden kılması) gerekir.

Eğer namazı cem-i tehir ise, ilk kılmış olduğu namazı vaktinde kılmamıştır.Bundan dolayı günahkârdır. Bu meselede bir noktaya dikkat çekmek çekmek istiyorum. Çünkü bazı insanlar, insanlara eziyet veren rüzgâr olmamasına rağmen soğuk sebebiyle namazlarını birleştirdiler.Oysa böyle yapmaları kendilerine helal değildir."[1]

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

[1] Açık Kapı Görüşmesi; c: 1, s: 18